

Beknopte samenvatting

Op 15 juli 2016 vond in Turkije een historische gebeurtenis plaats. Tijdens een militaire coup poging werd het Turkse parlement gebombardeerd en honderden burgers en soldaten verloren hun leven. Deze poging leek te zijn gepland en uitgevoerd met opmerkelijke incompetentie en werd snel verijdeld. Direct werd de mislukte poging als voorwendsel gebruikt om ongekend hard op te treden tegen de politieke tegenstanders van president Recep Tayyip Erdogan en de vrije pers. Aansluitend is de macht van de president groter geworden en zijn bevoegdheden uitgebreid. In dit rapport worden de drie narratieven (verklaringen) over de poging van 15 juli onderzocht. Het junta-narratief dat wordt aangehouden door Erdogan en zijn regering, en twee narratieven van externe waarnemers, het brede coalitie narratief en het samenzwerings-narratief.

- Meerdere externe waarnemers merken op dat een zwakke coup poging die gemakkelijk werd verijdeld van pas kwam en dit Erdogan in staat stelde al zijn critici te zuiveren en het leger naar eigen hand te zetten. Gebrek aan toegang tot belangrijke getuigen en de opmerkelijke onwil van de regering van Erdogan om het incident volledig te onderzoeken, maakte het bijna onmogelijk om tot een op feiten gebaseerd, coherent verhaal te komen.
- In dit rapport wordt betoogd dat de grootste verklarende kracht in het samenzwerings-narratief zit. Hierbij wordt aangeduid dat sommige militaire commandanten samenspannen met Erdogan om bepaalde militaire eenheden beperkt te mobiliseren om de schijn van een staatsgreep te geven.
- In de nacht van de coup poging en terwijl gedegen onderzoek onmogelijk was in zo een kort tijdsbestek haastte president Erdogan zich om met het junta-narratief de in Pennsylvania gevestigde Turks-islamitische geleerde Fethullah Gulen te beschuldigen als het brein achter de staatsgreep poging. Terwijl de coup poging nog aan de gang was heeft Gulen publiekelijk de coup poging veroordeeld, na de beschuldigingen ontkende hij enigerlei betrokkenheid ermee en daagde Erdogan uit om een onafhankelijk onderzoek door internationale waarnemers toe te staan. Hij beloofde om zich naar de conclusie van het onderzoek te schikken en indien hij schuldig bevonden zou worden van betrokkenheid hij eigenhandig naar Turkije zal terugkeren. Erdogan is niet op deze uitdaging ingegaan.
- Erdogan's junta-narratief wordt niet geloofwaardig bevonden door westerse waarnemers en regeringen. Rapporten van overheidsinstanties en verklaringen van inlichtingenfunctionarissen in de Europese Unie en de Verenigde Staten hebben de beschuldiging verworpen dat Gulen achter de coup poging zit.
- Het junta-narratief van Erdogan kent een groeiend aantal tegenstrijdigheden. Bovenal biedt dit geen mogelijke verklaring voor bepaalde acties die tegenstrijdig zijn met een militaire staatsgreep zoals een doelbewuste aanval gericht op burgers, de sluiting van de Bosporus-brug, het bombarderen van het parlement, de aanval op het politiebureau en de vermeende aanval op Erdogan.
- Het brede coalitie narratief dat door sommige waarnemers naar voren wordt gebracht en dat impliceert dat een groot aantal officieren de poging planden en vroegtijdig betrappt dan

wel ontdekt werden, kan wel enigszins een verklaring bieden, maar faalt de voornoemde merkwaardige incidenten tijdens de poging te verklaren.

- Het samenzwerings-narratief heeft de meest verklarende kracht om meerdere merkwaardige gebeurtenissen van 15 juli uit te leggen. Dit narratief houdt in dat sommige militaire commandanten samenspannen met Erdogan om bepaalde militaire eenheden beperkt te mobiliseren om de schijn van een staatsgreep te geven om daarmee een sfeer van verwachting bij de lagere officieren te helpen creëren en om daarmee nietsvermoedende officieren op te sluiten.

Het samenzwerings-narratief impliceert ook dat de neo-nationalistische, anti-Amerikaanse, Euraziatische klik binnen het leger deel uitmaakte van de samenzwering, en verklaart voor een deel de toenadering die Erdogan in 2016 bij Rusland zocht met zijn verontschuldiging voor het neerhalen van een Russisch straalvliegtuig, welke het hoogtepunt vormde in de aankoop van Russische S400-raketten.